

REGIONÁLNÍ ŠKOLSTVÍ

LEGISLATIVA VZTAHUJÍCÍ SE K REGIONÁLNÍMU ŠKOLSTVÍ

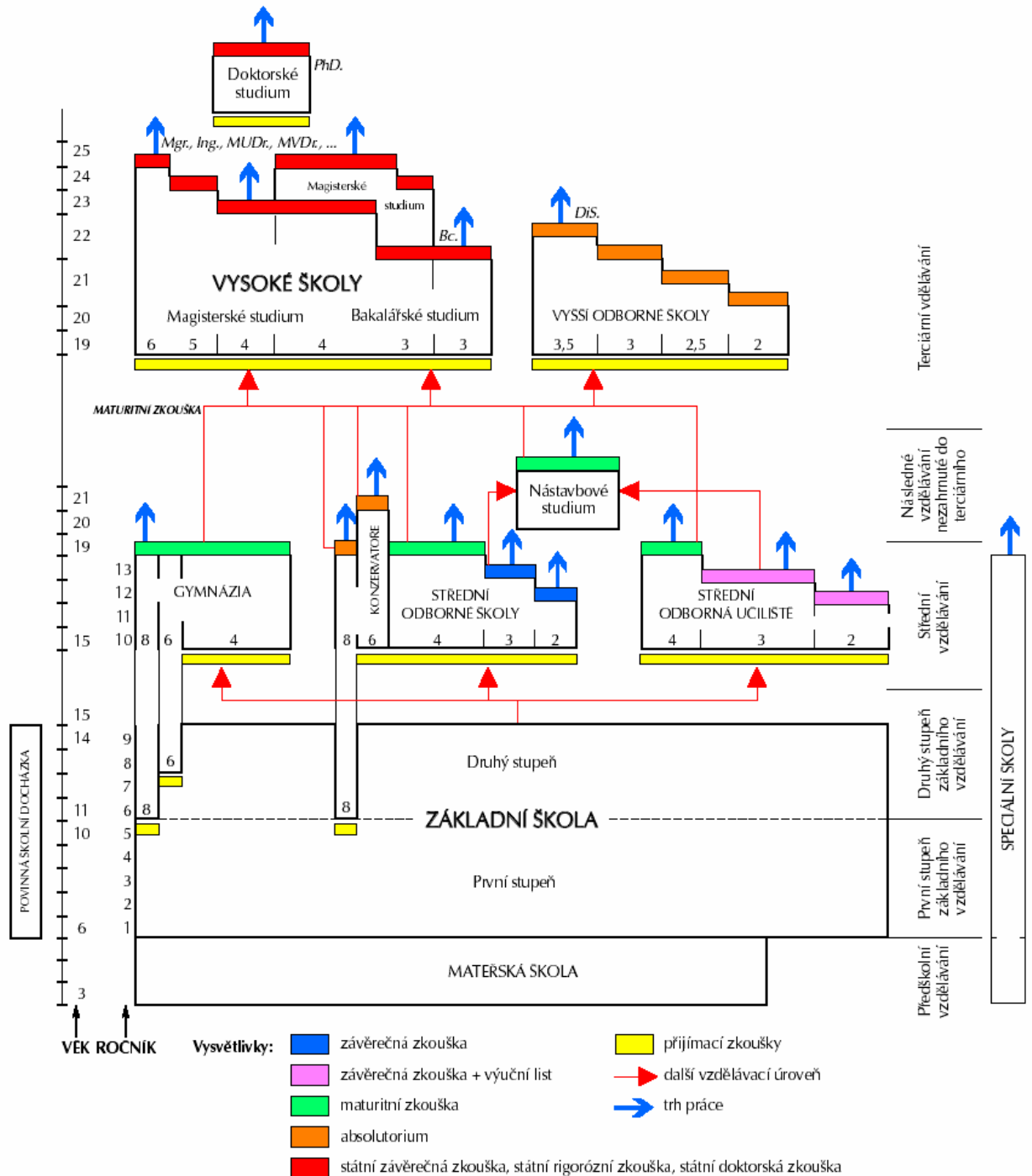
REGIONÁLNÍ ŠKOLSTVÍ

- **ZÁKON č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**
- VYHLÁŠKA č. 671/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách
- **NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání**
- VYHLÁŠKA č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání
- VYHLÁŠKA č. 12/2005 Sb., o podmínkách uznání rovnocennosti a nostrifikace vysvědčení vydaných zahraničními školami
- VYHLÁŠKA č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři
- **VYHLÁŠKA č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání**
- VYHLÁŠKA č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy
- VYHLÁŠKA č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku
- VYHLÁŠKA č. 17/2005 Sb., o podrobnějších podmínkách organizace České školní inspekce a výkonu inspekční činnosti Vzor služebního průkazu školního inspektora
- VYHLÁŠKA č. 33/2005 Sb., o jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky a státních jazykových zkoušek
- VYHLÁŠKA č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem
- VYHLÁŠKA č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- VYHLÁŠKA č. 54/2005 Sb., o náležitostech konkursního řízení a konkursních komisích
- VYHLÁŠKA č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání
- VYHLÁŠKA č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- VYHLÁŠKA č. 65/2005 Sb., kterou se stanoví členění krajských normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení, jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy, vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu, ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů a zásady pro jejich zvýšení a jejich zveřejnění (vyhláška o krajských normativních)
- VYHLÁŠKA č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání
- VYHLÁŠKA č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- VYHLÁŠKA č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- VYHLÁŠKA č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- VYHLÁŠKA č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- VYHLÁŠKA č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních
- **VYHLÁŠKA č. 223/2005 Sb., o některých dokladech o vzdělání**
- **VYHLÁŠKA č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení)**
- **VYHLÁŠKA č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče**
- **VYHLÁŠKA č. 492/2005 Sb., o krajských normativních**
- **VYHLÁŠKA č. 2/2006 Sb., kterou se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádějí některá ustanovení školského zákona**
- VYHLÁŠKA č. 442/1991 Sb., o ukončování studia ve středních školách a učilištích
- **ZÁKON č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací sokromým školám, předškolním a školským zařízením**

http://www.ucitelskenoviny.cz/obsah_clanku.php?vydani=24&rok=06&odkaz=zamestnanci.htm&PHPSESSID=086bfe

STRUKTURA

Školská soustava České republiky

Vydáno s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Evropského společenství v rámci programu Leonardo da Vinci. Názory vyjádřené vydavatelem nemusí být v souladu se stanoviskem Evropského společenství, které v tomto ohledu nese žádnou odpovědnost.

Školská soustava České republiky [Jeták]. 1. vydání, Praha, 2003. Náklad 2000 výtisků. Národní vzdělávací fond, o. p. s., Národní informační středisko pro pondělní, Opletalova 25, 110 00 Praha 1.

Poděkování za spolupráci a poskytnutí příštích údajů náleží Ústavu pro informace ve vzdělávání, Českému statistickému úřadu a českému národnímu oddělení Eurydice.

ISBN 80-86798-01-3

Vzdělávací systém v ČR

Vzdělávací systém v České republice vychází z dlouhé tradice počínající rokem 1774, kdy byla zavedena povinná školní docházka. Dnes fungují v ČR všechny typy vzdělávání - od předškolního, přes základní, střední, vysoké, postgraduální až po celoživotní.

Předškolní vzdělávání

První vzdělávání, jako doplněk výchovy v rodině, mohou děti absolvovat ještě před započítáním povinné školní docházky. K tomu slouží jednak jesle, jednak mateřské školy. Tyto instituce slouží k vypěstování základních návyků v učení a také zajištění sociálního kontaktu mezi dětmi. Obojí je důležité pro hladký nástup dětí do základních škol.

Děti se ve spolupráci s rodiči a vychovateli učí logicky uvažovat a diskutovat, procvičují svou paměť i fantazii. Tyto dovednosti slouží zároveň pro posouzení intelektuální a výchovné úrovně dítěte před nástupem na základní školu.

Základní vzdělávání

Základní vzdělání získávají děti zpravidla na základní školách. **Povinná školní docházka je devítiletá** a trvá tedy obvykle od 6 do 15 let věku dítěte. Děti ji však mohou absolvovat na různých typech škol, které navíc mohou využívat různé typy vzdělávacích programů.

Mezi typy škol umožňujících získat dětem základní vzdělání patří:

- **Základní škola** (státní nebo soukromá): děti zde absolvují celou devítiletou povinnou školní docházku rozdělenou do dvou cyklů.
- **Gymnázium**: v rámci osmiletých nebo šestiletých gymnázií mohou žáci dokončit základní vzdělání a plynule pokračovat ve výuce střední úrovně.
- **Konzervatoř**: osmileté taneční konzervatoře umožňují studentům dokončit základní vzdělání a plynule pokračovat ve výuce střední úrovně.
- **Speciální škola**: děti se zdravotním postižením mohou být integrovány do speciálních tříd základní školy, anebo mohou navštěvovat školu speciální.
- **Zvláštní a pomocné školy** jsou určeny pro děti s mentálním postižením.

V posledních několika letech se rovněž experimentálně ověřuje systém domácího vzdělávání.

Mezi základní typy **vzdělávacích programů** pro povinnou školní docházku patří:

- základní škola
- obecná škola
- národní škola

Pro jednotlivé vzdělávací programy jsou charakteristické různé přístupy k žákům, systém výuky, práce s učebním plánem apod. O konkrétní podobě učebního plánu rozhoduje ředitel školy.

Jako **alternativní vzdělávací programy** byly od školního roku 2004/5 po období pokusného ověřování zavedeny:

- "waldorfská škola"
- mateřská a základní škola Montessori
- základní škola Montessori II. stupeň

Tyto programy mohou školy využívat pouze v rámci tří základních vzdělávacích programů.

Pro hodnocení výsledků studia slouží v České republice hodnotící systém známek od 1 (nejlepší) po 5 (nejhorší). Žákům jsou v polovině a na konci každého školního roku vydávána souhrnná hodnocení (tzv. **vysvědčení**), na nichž jsou uvedeny známky za jednotlivé předměty.

Pokud je žák hodnocen známkou 5, musí na konci letních prázdnin (nejčastěji v srpnu) absolvovat přezkoušení z tohoto předmětu. Uspěje-li u přezkoušení, může v září nastoupit do vyššího postupného ročníku. Neuspěje-li, musí celý uplynulý ročník absolvovat znovu.

Střední vzdělávání

O studium na střední škole se mohou ucházet žáci, kteří splnili devítiletou povinnou školní docházku. Absolvováním **středního stupně vzdělání** je přitom možno získat

- **Střední vzdělání**, kdy student po 1 - 2 rocích studia získá vysvědčení o závěrečné zkoušce.
- **Střední vzdělání s výučním listem** zakončené po 2 - 3 letech studia vysvědčením o závěrečné zkoušce a výučním listem o odborné způsobilosti například v oblasti řemesel. Absolventi těchto oborů obvykle již ve vzdělání v klasickém vzdělávacím systému nepokračují a začínají pracovat ve vybraném oboru.
- **Střední vzdělání s maturitou**, kdy zpravidla po 4 letech studia získá absolvent vysvědčení o **maturitní zkoušce**. Maturitní zkouška se skládá z několika dílčích zkoušek - zkoušky z českého jazyka a dalších zkoušek závislých na oboru studia a částečně také na výběru žáka. Od roku 2008 by se měla maturita skládat ze 2 částí, společné (státní) a profilující (specifické pro jednotlivé typy škol). Cílem je zajistit lepší srovnatelnost této zkoušky mezi různými školami.

Odborné vzdělání na vyšší sekundární úrovni vysoce převažuje nad všeobecným, které absolvuje jen čtvrtina žáků.

Střední školy se člení na tyto **tři základní typy**:

- Gymnázia
- Střední odborné školy
- Střední odborná učiliště

Střední vzdělání mohou studenti získat také na osmiletých, respektive šestiletých gymnáziích, na nichž absolvovali již několik ročníků vzdělání základního.

Střední školy mohou organizovat také programy nástavbového studia, do něhož mohou být přijati žáci, kteří úspěšně absolvovali alespoň tříletý příbuzný studijní obor zakončený výučním listem. Nástavbové studium trvá 2 roky denní formou studia. zařízení

Bc. Marika Blažková | 19.6.2005 00:00 (aktualizováno)

Součástí výchovně vzdělávací soustavy jsou základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy, které jsou kodifikovány školským zákonem. Jsou sem začleněny i instituce poskytující základy uměleckého vzdělání (zájmového) - základní umělecké školy. Výchovně vzdělávací systém doplňují předškolní zařízení (mateřské školy) a školská zařízení výchovná a účelová; ta upravuje zákon o školských zařízeních, popř. zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Nejvyšší součástí školské soustavy jsou školy vysoké, které jsou předmětem zákona o vysokých školách (http://www.sssta.cz/zakony/1998_111.rtf).

Vzdělávací instituce se člení podle stupně vzdělání, který poskytují, a podle charakteru poskytovaného vzdělávání na tyto druhy:

Školy, které poskytují společensky uznaný stupeň vzdělání:

- základní školy (ZŠ)
- střední školy (SŠ)
- konzervatoře
- speciální školy
- vyšší odborné školy (VOŠ)
- vysoké školy (VŠ)

Charakteristickým znakem českého školského systému je, že prakticky všichni absolventi základní školy (téměř 95 %) pokračují v tzv. postobligatorní (nepovinné) docházce do škol. Vzhledem k výrazné převaze odborných škol nad školami všeobecně vzdělávacími získává významná většina žáků odbornou kvalifikaci uznávanou trhem práce již na "vyšší sekundární" úrovni středoškolské.

Druhy škol, které neposkytují stupeň vzdělání:

- mateřské školy (MŠ)
- střední a vyšší odborné školy, poskytující "odborné pomaturitní studium"
- základní umělecké školy (ZUŠ)
- jazykové školy
- instituce dalšího vzdělávání

Zdroj: Informační databáze EU o vzdělávání Eurydice (<http://www.eurydice.org>) - [Eurybase](#).
Redakčně upraveno.

Grafické vyjádření české školské soustavy naleznete v příloženém dokumentu. Zdroj:
http://www.nuov.cz/public/File/vzdelavani_v_cr/system_vzdelavani_v_cr/graf_cz.pdf.

Příložené soubory:

Graf školské soustavy ČR (49 kB) - Autorem letáku je Národní vzdělávací fond. Zveřejněno se souhlasem Národního ústavu odborného vzdělávání.

<http://www.zkola.cz/zkedu/predskolou/rizeniskolstviazakladnilegislativa/vzdelavacisystemcrp/roce1989adnes/1447.aspx>

Tab. B2.1: Regionální školství - školy ve školním roce 1989/1990 až 2002/2003 - podle druhu / typu školy

Druh / typ školy		1989/90	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	99/2000	2000/01	2001/02	2002/03
Celkem		13 303	13 354	13 384	13 629	13 650	13 767	13 872	13 834	13 492	13 102	12 851	12 596	12 419	12 261
v tom	mateřské školy	7 328	7 335	6 972	6 827	6 601	6 526	6 475	6 343	6 152	6 028	5 901	5 776	5 642	5 558
	základní školy	3 904	3 958	4 064	4 142	4 199	4 216	4 212	4 166	4 132	4 099	4 068	4 032	3 999	3 961
	gymnázia	225	229	258	285	324	348	361	367	366	356	345	347	346	343
	střední odborné školy	375	394	621	708	820	971	1 025	1 001	938	886	836	822	813	813
	střední odborná učiliště	646	671	690	703	727	731	730	732	691	617	585	571	570	562
	vyšší odborné školy	x	x	x	x	x	x	x	158	156	168	166	165	166	168
	speciální školy	825	767	779	964	979	975	1 027	1 002	986	892	888	819	817	792
	školy při vých.ústavech	42	65	71	56	62	64	66	64

Zdroj: Databáze ÚIV

Zdroj: <http://www.uiv.cz/clanek/437/413>

Tab. B2.2: Regionální školství - školy ve školním roce 1989/1990 až 2002/2003 - podle zřizovatele

Zřizovatel	1989/90	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	99/2000	2000/01	2001/02	2002/03
Veřejné školy	13 303	13 345	13 194	13 346	13 111	13 084	13 122	13 001	12 739	12 389	12 190	11 953	11 619	11 531
Soukromé školy	–	6	164	237	466	603	665	733	655	616	563	545	536	531
Církevní školy	–	3	26	46	73	80	85	100	97	97	98	98	99	99

Zdroj: Databáze ÚIV

Zdroj: <http://www.uiv.cz/clanek/437/413>

Tab. B2.3: Regionální školství - žáci ve školním roce 1989/1990 až 2002/2003

- podle druhu / typu školy

Druh / typ školy	1989/90	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96

Celkem	2 333 907	2 247 605	2 161 678	2 117 713	2 094 093	2 107 124	2 094 971
v tom							
mateřské školy	395 164	352 139	323 270	325 735	331 509	338 119	333 433
základní školy	1 235 714	1 193 078	1 166 480	1 115 027	1 061 396	1 027 734	1 004 565
gymnázia	101 371	110 027	111 870	117 765	122 171	127 828	133 093
střední odborné školy	186 476	190 434	191 221	201 209	219 249	247 083	259 425
střední odborná učiliště	338 175	328 637	296 984	285 348	287 012	291 383	289 567
vyšší odborné školy	x	x	x	x	x	x	x
speciální školy	75 384	71 972	70 586	71 316	71 267	73 251	73 571
školy při výchovných ústavech	1 623	1 318	1 267	1 313	1 489	1 726	1 317

ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Základní školy

Základní škola poskytuje základní vzdělání a připravuje žáky pro další vzdělávání a pro praxi. Základní škola zajišťuje povinnou školní docházku naprosté většině odpovídající populace. Povinná školní docházka v ČR je podle školského zákona devítiletá a začíná zpravidla počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku.

Základní školy vyučují žáky ve třech základních vzdělávacích programech - Základní škola, Obecná škola a Národní škola. V posledních několika letech se rovněž experimentálně ověřuje systém domácího vzdělávání. Základní škola má devět ročníků, dělí se na první (pět ročníků) a druhý stupeň (čtyři ročníky).

Nadané děti mohou navštěvovat základní školy s rozšířenou výukou některých předmětů nebo po absolvování prvního stupně pokračovat (uspějí-li v přijímacím řízení) v povinné školní docházce v osmiletém (po 5. ročníku), případně šestiletém (po 7. ročníku) studijním programu [gymnázíí](#) nebo v osmiletém oboru tanec na [konzervatořích](#).

Děti se zdravotním postižením mohou být integrovány do běžných tříd nebo do speciálních a specializovaných tříd základních škol. Mohou také navštěvovat [speciální školy](#). Dětem s mentálním postižením jsou určeny [zvláštní](#) nebo [pomocné školy](#).

Děti s těžkým postižením mohou být osvobozeny od docházení do školy, případně osvobozeny na určitou dobu od plnění povinné školní docházky. Další informace lze získat ve [Výzkumném ústavu pedagogickém](#).

http://www.nuov.cz/index.php?page=vzd_v_cr&s=25

STŘEDNÍ ŠKOLY

Střední školy

Střední školy poskytují střední vzdělání, a to buď všeobecné, nebo odborné. Všeobecné vzdělání je zajišťováno na úrovni úplného středního vzdělání (gymnázia). Odborné vzdělání může mít dvě úrovně: střední odborné nebo úplné střední odborné (střední odborné školy a střední odborná učiliště).

Střední školy se člení na tyto tři základní typy:

Gymnázia

Střední odborné školy

Střední odborná učiliště

O studium na střední škole se mohou ucházet žáci, kteří splnili devítiletou povinnou školní docházku. Výjimku tvoří žáci víceletých gymnázií a oboru tanec na konzervatořích, kteří na střední škole dokončují povinnou školní docházku. Studium je ukončeno úspěšným vykonáním závěrečné zkoušky ve studijních (maturitní zkouška) nebo učebních oborech (výuční list nebo maturitní zkouška).

Vzdělávání na středních školách je v denním studiu převážně tříleté (učební obory středních odborných učilišť) nebo čtyřleté (studijní obory na gymnáziích, na středních odborných školách a na středních odborných učilištích).

Střední školy mohou organizovat také programy nástavbového studia, které je určeno pro absolventy učebních oborů.

Databáze středních škol a oborů

Gymnázia

Gymnázia poskytují úplné střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Studium je buď čtyřleté, určené pro absolventy devátých ročníků, nebo šestileté či osmileté, přičemž v nižších ročnících těchto víceletých programů žáci dokončují povinnou školní docházku.

Gymnázia připravují absolventy především ke studiu na vysoké či vyšší odborné škole.

STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLY

Střední odborné školy poskytují především úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou ve čtyřletých oborech. Kromě toho nabízejí i dvou až tříleté studium v oborech poskytujících střední odborné vzdělání, ve kterých však studuje méně než jedno procento studentů.

Střední odborné školy připravují absolventy především pro výkon odborných činností v technicko-hospodářských, ekonomických, zdravotnických, pedagogických a dalších oborech. Připravují však také pro studium na vysoké nebo vyšší odborné škole.

Zvláštním typem střední odborné školy je konzervatoř, která poskytuje vzdělání v uměleckých oborech. Konzervatoř má šest (hudební a dramatické obory) nebo osm ročníků (v oboru tanec) a je ukončena absolutoriem, případně maturitní zkouškou.

Střední odborné školy (a střední odborná učiliště) nabízejí také studium v oborech nástavbového studia, které je určeno absolventům tříletých učebních oborů středních odborných učilišť. Studium poskytuje úplné střední odborné vzdělání, trvá v denním studiu zpravidla dva roky a je ukončeno maturitní zkouškou.

STŘEDNÍ ODBORNÁ UČILIŠTĚ

Střední odborná učiliště poskytují zejména střední vzdělání ve dvouletých nebo tříletých oborech ukončených závěrečnou učňovskou zkouškou. Absolventi získávají výuční list a jsou kvalifikováni pro výkon dělnických a podobných povolání.

Střední odborná učiliště poskytují rovněž - v malém počtu - vzdělání ve čtyřletých studijních oborech. Studenti skládají maturitní zkoušku s ověřením i praktických dovedností a získávají úplné střední odborné vzdělání. Tito absolventi jsou připraveni pro výkon náročných dělnických povolání a provozních funkcí.

Střední odborná učiliště (a střední odborné školy) nabízejí také studium v oborech nástavbového studia, které je určeno pro absolventy tříletých učebních oborů středních odborných učilišť. Studium poskytuje úplné střední odborné vzdělání, trvá dva roky a je ukončeno maturitní zkouškou.

Mateřské školy

Mateřská škola neposkytuje stupeň vzdělání, je pouze doplňkem rodinné výchovy a plní socializační funkci. Mateřská škola zajišťuje předškolní výchovu dětí od tří do šesti let (případně do té doby, než dítě zahajuje povinnou školní docházku). Docházka do mateřské školy je nepovinná.

Při mateřských školách jsou zřizovány speciální nebo specializované třídy pro děti se zdravotním postižením, s poruchami učení a chování a pro děti ze sociálně nebo kulturně znevýhodněného prostředí.

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy poskytují základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech a připravují pro studium učebních a studijních oborů ve středních školách uměleckého zaměření a na konzervatořích. Připravují také odborně pro studium na vysokých školách s uměleckým zaměřením.

Základní umělecké školy organizují studium převážně pro žáky základních škol, můžou též organizovat studium pro dospělé

Speciální školy

Speciální školy jsou určeny pro děti a žáky se zdravotním postižením (tělesným, smyslovým a mentálním) nebo sociálním postižením, pokud je není možné integrovat do běžných škol. V posledních letech speciální školy navštěvují především děti a žáci s těžšími formami postižení vzhledem k tomu, že žáci s postižením mají ve stále větší míře možnost integrace do běžné školy, ať už jako žáci speciálních a specializovaných tříd, nebo jsou integrováni do běžných tříd mezi děti zdravé.

Speciální školy mohou působit paralelně s běžnými školami vzdělávací soustavy (speciální mateřské školy, základní školy, gymnázia, střední odborné školy i střední odborná učiliště). V těchto speciálních školách žáci získávají vzdělání rovnocenné se vzděláním poskytovaným v příslušných běžných školách.

Děti s výraznými rozumovými nedostatky nebo s mentálním postižením se na úrovni základní školy vzdělávají ve zvláštních nebo pomocných školách.

Navazujícího vzdělání mohou žáci, kteří ukončí zvláštní školu nebo nedokončí devátou třídu základní školy, nabýt v těchto specifických formách přípravy:

Odborná učiliště

Učiliště

Praktické školy

Druh / typ školy		1996/97	1997/98	1998/99	99/2000	2000/01	2001/02	2002/03
Celkem		2 065 531	2 029 351	1 976 626	1 959 182	1 974 191	1 946 085	1 921 624
v tom	mateřské školy	317 153	307 508	302 856	290 192	279 838	276 438	278 859
	základní školy	1 100 096	1 092 476	1 082 415	1 071 318	1 056 860	1 027 827	994 130
	gymnázia	126 424	126 575	126 137	127 500	137 777	137 477	142 069
	střední odborné školy	205 028	201 788	191 512	180 114	211 399	210 387	213 390
	střední odborná učiliště	227 932	203 883	171 575	186 327	190 186	197 229	196 015
	vyšší odborné školy	14 931	23 526	29 566	31 073	26 605	26 680	27 584
	speciální školy	72 086	71 582	70 418	70 283	69 068	67 694	66 985
	školy při výchovných ústavech	1 881	2 013	2 147	2 375	2 458	2 353	2 592

Zdroj: : <http://www.uiv.cz/clanek/437/413>

Geografická dostupnost škol v minulosti a dnes

Bc. Marika Blažková | 8.4.2004 06:08

Ve velmi direktivním systému, platném před rokem 1989, byla výstavba škol součástí systému celkové bytové výstavby a školy byly rozmístěny velmi rovnoměrně. Jejich hustota byla ovlivněna ekonomickými hledisky - nutnost dojíždět za středoškolským vzděláním byla zmírňována dopravními slevami a existencí internátů, v nichž bylo ubytování i stravování výrazně dotováno státem. Struktura oborů byla určována požadavky, odvozenými z centrálního plánování vývoje hospodářství.

Po roce **1989** se zánikem centrálního řízení struktury nabízených oborů se vzdělávací nabídka začala řídit prudce se měnící poptávkou, která se přesouvala od oborů učňovských ke *středoškolským* oborům *maturitním* a od oborů technických k *ekonomice, obchodu a službám*. Síť škol všech stupňů se stala hustší, protože vznikalo mnoho nových škol, a to za situace demografického poklesu; počet žáků škol tedy klesal.

Programová neúčast státu v tomto procesu byla ukončena novelou zákona o státní správě a samosprávě z června **1995**, která stanovila, že síť škol, předškolních zařízení a školských zařízení všech zřizovatelů vede a zveřejňuje ministerstvo (<http://www.msmt.cz>), a zároveň stanovila proceduru pro zařazování a vyřazování škol, předškolních zařízení a školských zařízení do sítě, již se musely nově podrobit i všechny existující školy a zařízení. Tato novela zároveň zavázala obce, aby stanovily tzv. *spádové obvody* pro základní školy (tedy obvody, které jsou příslušné pro dané oblasti a pro povinnou školní docházku žáků v těchto oblastech žijících).

V roce **1997** se přistoupilo k tzv. *optimalizaci* sítě středních a vyšších odborných škol a školských zařízení, již se mají provést změny v síti škol při zachování dostupnosti vzdělávání. Optimalizace je vedena motivy

- ekonomickými (hospodárnost ve využívání kapacit škol a výukové techniky, ubytovacích kapacit, hospodárnost správy škol),
- pedagogickými (lepší využití učitelské aprobace na velkých školách, jistá míra koncentrace jako předpoklad rozvoje odbornosti) i
- obecně strategickými (velká škola může hrát závažnější roli v rozvoji regionu než několik malých).

Tento proces postupuje ale jen pomalu. Od r. 2001 v něm hrají rozhodující úlohu **kraje**, které se ujaly kompetencí po dřívějších okresních úřadech.

Zdroj: Informační databáze EU o vzdělávání Eurydice (<http://www.eurydice.org>) - [Eurybase](#).
Redakčně upraveno.

http://www.zkola.cz/zkedu/predskolou/rizeniskolstviazakladnilegislativa/vzdelavacisystemcrp_oroce1989adnes/1788.aspx

Organizace výuky, formy vzdělávání

Bc. Marika Blažková | 8.4.2004 06:08

Mateřská, základní a střední škola se organizačně člení na třídy, vyšší odborná škola na studijní skupiny, konzervatoř a základní umělecká škola na oddělení a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky na kursy.

Školní rok

Školní rok začíná **1. září** a končí **31. srpna** následujícího kalendářního roku.

Školní rok se člení na období školního vyučování a období školních prázdnin. Období školního vyučování se člení na pololetí. Ve školách se vyučuje v pětidenním vyučovacím týdnu.

Délka dálkového, večerního, distančního nebo kombinovaného vzdělávání je nejvýše o 1 rok delší než doba vzdělávání v denní formě.

Vyučovací hodina

Vyučovací hodina v základním, základním uměleckém, středním a vyšším odborném vzdělávání trvá **45 minut**. Vyučovací hodina odborného výcviku a odborné praxe ve středním a vyšším odborném vzdělávání vymezuje delší časový úsek, **60 minut**.

Rámcový nebo akreditovaný vzdělávací program pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami může stanovit odlišnou délku vyučovací hodiny.

V odůvodněných případech lze vyučovací hodiny také dělit a spojovat.

Formy vzdělávání

Základní vzdělávání se uskutečňuje v denní formě vzdělávání. Střední, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání se uskutečňuje v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě vzdělávání. Vzdělání dosažené ve všech formách vzdělávání je rovnocenné.

- a. **denní formou** vzdělávání je výuka organizovaná pravidelně každý den v pětidenním vyučovacím týdnu v průběhu školního roku,
- b. **večerní formou** vzdělávání se rozumí výuka organizovaná v rozsahu 10 až 18 hodin týdně v průběhu školního roku,
- c. **dálkovou formou** vzdělávání charakterizuje samostatné studium spojené s konzultacemi v rozsahu 200 až 220 konzultačních hodin ve školním roce,
- d. **distanční forma** vzdělávání představuje samostatné studium uskutečňované prostřednictvím informačních technologií. Stejně jako u předchozí dálkové formy může být i distanční studium popřípadě spojeno s individuálními konzultacemi s lektorem.
- e. **kombinovanou formou** vzdělávání se míní střídání denní a jiné formy vzdělávání. Studium tedy probíhá jak denně, tak dálkově či distančně.

Zdroj: Informační databáze EU o vzdělávání Eurydice (<http://www.eurydice.org>) - Eurybase. **Financování českého školství v roce 2003¹**

V roce 2003 byly z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy poskytovány transferem prostředky na přímé náklady škol, předškolních a školských zařízení zřizovaných obcemi a krajskými úřady. Provozní výdaje byly zabezpečovány z rozpočtů krajských úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností. Dotace poskytnuté soukromým školám, předškolním a školským zařízením byly čtvrtletně účelově převáděny z rozpočtu ministerstva školství přímo na krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Odbory školství krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy je poskytovaly jednotlivým organizacím. Dotace církevním školám, předškolním a školským zařízením byly účelově poskytovány přímo z ministerstva školství. Školy, předškolní a školská zařízení zřizované MŠMT byly přímo financované z kapitoly 333-MSMT (příspěvkem). Veřejným vysokým školám poskytovalo ministerstvo školství dotace podle § 18 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

Od 1. 1. 2003 došlo ke změně systému financování škol, předškolních a školských zařízení zřizovaných obcemi, kterým byly finanční prostředky na zajištění přímých nákladů na vzdělávání poskytovány z rozpočtu kapitoly 333-MŠMT prostřednictvím krajských úřadů.

¹ <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-1192.html>

V roce 2003 dosahovaly **výdaje na regionální školství** 88,7 mld. Kč a činily 3,7 % hrubého domácího produktu. Nebyly v nich zahrnuty výdaje Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti. Tyto prostředky, které představovaly výdaje na vzdělávání až do úrovně vyššího odborného vzdělávání včetně předškolní výchovy a prostředků na školská zařízení, v roce 2003 tvořily 77,7 % výdajů na školství. Oproti roku 2002 se tyto výdaje zvýšily téměř o 5 mld. Kč (o 6 %).

Výdaje na mateřské školy činily v roce 2003 celkem 9,4 mld. Kč, což představovalo 10,6 % výdajů na regionální školství a 0,4 % hrubého domácího produktu. Oproti roku 2002 vzrostly tyto výdaje o 3,2 %. Z celkové částky tvořily v roce 2003 běžné výdaje 8 957,1 mil. Kč a kapitálové 439,7 mil. Kč.

Celková výše poskytnutých dotací soukromým a církevním mateřským školám v roce 2003 činila 85,1 mil. Kč.

V roce 2003 celkové **veřejné výdaje na základní školy** včetně školních družin a klubů dosáhly 39,0 mld. Kč, z toho na základní školy 38,7 mld. Kč. Do výdajů základních škol byly v některých případech započteny i výdaje na školní stravování při základních školách. Důsledkem toho se meziročně zvýšil podíl výdajů na základní školy (o 15,6 %) a zároveň se snížil podíl výdajů na stravování žáků (o 60,6 %). Výdaje na základní školy (včetně školních družin a klubů) představovaly 44,0 % výdajů na regionální školství a 1,6 % HDP. Z celkové částky výdajů na základní školy tvořily běžné výdaje 34 899,0 mil. Kč a kapitálové výdaje 4 133,1 mil. Kč.

Dotace soukromým a církevním základním školám činily 195,4 mil. Kč a dotace soukromým a církevním družinám a klubům 28,5 mil. Kč.

Celkové výdaje na gymnázia (včetně sportovních škol) dosáhly v roce 2003 v absolutní výši 5,3 mld. Kč a meziročně vzrostly o 5,6 % (o 0,3 mld. Kč). V roce 2003 výdaje na gymnázia a sportovní školy představovaly 0,2 % hrubého domácího produktu a 6,0 % všech výdajů na regionální školství. Běžné výdaje činily 5 037,7 mil. Kč a kapitálové výdaje 282,0 mil. Kč.

Výdaje na střední odborné školy jsou uváděny včetně výdajů na konzervatoře a **vyšší odborné školy**. V roce 2003 představovaly 9,6 mld. Kč a činily 10,8 % výdajů na regionální školství. V porovnání s hrubým domácím produktem představovaly tyto výdaje 0,4 %. Celkové výdaje pouze na střední odborné školy dosáhly 8,9 mld. Kč, z toho běžné výdaje představovaly 8 566,7 mil. Kč a kapitálové výdaje 342,4 mil. Kč. Údaje za vyšší odborné školy jsou uváděny pouze jako orientační, protože v některých případech (školy pod ředitelstvím, jehož součástí je i střední odborná škola) byly zaúčtovány chybně na paragraf středních odborných škol.

V roce 2003 dosáhla výše poskytnutých dotací soukromým a církevním středním odborným školám 977,8 mil. Kč a soukromým a církevním vyšším odborným školám 226,2 mil. Kč.

Celkové **výdaje na střední odborná učiliště** (včetně středisek praktického vyučování) v roce 2003 dosáhly 10,1 mld. Kč, což činilo 0,4 % HDP a 11,3 % výdajů na regionální školství. Do výdajů středních odborných učilišť byly v mnoha případech chybně zaúčtovány i výdaje odborných učilišť, která jsou pod jedním ředitelstvím společně se středním odborným učilištěm a spadají do systému speciálního školství.

Dotace soukromým a církevním středním odborným učilištím činily 743,4 mil. Kč a představovaly 7,6 % běžných výdajů na střední odborná učiliště.

Výdaje na speciální školy zahrnují výdaje na speciální mateřské školy, speciální internátní mateřské školy, speciální základní školy (včetně zvláštních a pomocných škol), internátní speciální základní školy (včetně zvláštních a pomocných), speciální střední školy včetně speciálních středních odborných učilišť, odborných učilišť a praktických škol a internátní speciální střední školy, internátní speciální střední odborná učiliště a internátní speciální odborná učiliště.

V roce 2003 činily celkové výdaje na speciální školy 5,3 mld. Kč a představovaly 0,2 % hrubého domácího produktu a 6 % všech výdajů na regionální školství. Rozložení těchto výdajů bylo následující: 6,9 % na speciální mateřské školy, 68,9 % na speciální základní školy (včetně zvláštních a pomocných) a 24,2 % na speciální střední školy včetně speciálních odborných učilišť a praktických škol.

Dotace soukromým a církevním speciálním školám byly poskytnuty ve výši 278,1 mil. Kč, což představovalo 5,4 % běžných výdajů na speciální školy. Z toho činily dotace na speciální mateřské školy 23,7 mil. Kč, dotace na speciální základní (včetně zvláštních a pomocných škol) 180,1 mil. Kč a dotace na speciální střední školy včetně odborných učilišť a praktických škol 74,3 mil. Kč.

... Ústav pro informace ve vzdělávání

ZAMĚSTNANCI A MZDOVÉ PROSTŘEDKY ZA ROK 2005

Údaje tohoto materiálu na rozdíl od údajů publikovaných MŠMT (vycházejících z výdajů rozpočtové kapitoly 333–MŠMT, tj. pouze z prostředků státního rozpočtu) zahrnují i ostatní zdroje za ostatní rozpočtové kapitoly. Jsou v něm uvedeny údaje za oba platové řády, tj. nejen za zákon č. 143/92 Sb., o platu, ale i za zákon č. 1/92 Sb., o mzdě.

Veškeré údaje jsou pouze za školy a školská zařízení, tedy bez výdajů na státní správu (MŠMT a ČŠI).

Termínem „speciální školy“ jsou označeny školy pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (dle nového školského zákona s platností od 1. 1. 2005).

1. POČTY PRACOVNÍKŮ VE ŠKOLSTVÍ

V roce 2005 **pracovalo ve školství celkem** bez zaměstnanců státní správy (za oba platové řády) **273,6 tisíce zaměstnanců[1]** (tabulka 1a). Oproti stejnému období předchozího roku se počet pracovníků ve školství celkem snížil o 2 055. Meziroční snížení počtu pracovníků se týkalo především regionálního školství (o 3 177 pracovníků, tj. o 1,3 %), a to zejména základních škol (o 2,3 %), středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování (snížení počtu pracovníků o 2,7 %), mateřských škol (o 1,4 %) a speciálních škol celkem (o 2,2 %). K meziročnímu zvýšení počtu pracovníků

regionálního školství došlo naopak hlavně u pracovníků středních odborných škol a konzervatoří (o 1,9 %) a gymnázií a škol se sportovním zaměřením (o 1,0 %). Meziroční snížení počtu pracovníků se dále týkalo i ostatních přímo řízených organizací, např. ke snížení o 150 pracovníků, tj. o 12,9 % došlo zrušením pedagogických center u OPŘO PO.

Naopak nejvyšší meziroční zvýšení počtu pracovníků se týkalo vysokého školství (o 1 271 pracovníků, tj. o 3,8 %).

V regionálním školství (za oba platové řády) pracovalo v roce 2005 celkem 238,1 tis. pracovníků, z toho 57,8 % (137,1 tis.) tvořili učitelé. Soukromé a církevní školy se na zaměstnanosti ve školství podílely 4,9 %.

Tabulka 1a: Pracovníci ve školství v roce 2005 (včetně soukromých a církevních škol a školských zařízení), za oba platové řády (zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě), bez zaměstnanců státní správy

	Počet pracovníků	% pracovníků
CELKEM	273,6 tis.	100,0 %
Regionální školství	238,1 tis.	87,0 %
Veřejné vysoké školy včetně kolejí a menz, VŠZS, VŠLS, výzkumu a vývoje	34,5 tis.	12,6 %
Ostatní přímo řízené organizace – příspěvkové organizace a ostatní organizační složky státu (VSC Praha)	1,0 tis.	0,4 %

Pozn. VŠZS, VŠLS – vysokoškolské zemědělské statky, vysokoškolské lesní statky. Údaje za oba platové řády, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě. Zaměstnanci placení z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Regionální školství – školy a školská zařízení zřizované územním celkem, MŠMT, bývalé magistrátní školy HMP, církví, soukromníkem.

V roce 2005 **pracovalo ve školství celkem bez zaměstnanců státní správy (pouze za platový řád zákon č. 143/92 Sb., o platu) 226,1 tisíce zaměstnanců** (tabulka 1b). Oproti předchozímu roku se počet pracovníků ve školství celkem snížil o 3 424,4.

V regionálním školství (pouze za platový řád, zákon č. 143/92 Sb., o platu) pracovalo v roce 2005 celkem 225,1 tis. pracovníků.

Tabulka 1b: Pracovníci ve školství v roce 2005, za platový řád - zákon č. 143/92 Sb., o platu, bez zaměstnanců státní správy

	Počet pracovníků	% pracovníků
CELKEM	226,1 tis.	100,0 %
Regionální školství	225,1 tis.	99,6 %
Veřejné vysoké školy včetně kolejí a menz, VŠZS, VŠLS, výzkumu a vývoje	x	x
Ostatní přímo řízené organizace – příspěvkové organizace a ostatní organizační složky státu (VSC Praha)	1,0 tis.	0,4 %

Pozn. VŠZS, VŠLS – vysokoškolské zemědělské statky, vysokoškolské lesní statky.
Údaje za jeden platový řád, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu.

Zaměstnanci placení z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Regionální školství – školy a školská zařízení zřizované územním celkem, MŠMT, bývalé magistrátní školy HMP.

2. VYPLACENÉ MZDOVÉ PROSTŘEDKY na mzdy a platy (bez ostatních plateb za provedenou práci/ostatních osobních nákladů) dle zákona č. 143/92 Sb., o platu, a zákona č. 1/92 Sb., o mzdě.

Za rok 2005 bylo ve školství vyplaceno celkem bez platů zaměstnanců státní správy (za oba platové řády) **61 310,7 mil. Kč na mzdy a platy[2] bez OPPP/OON** (tabulka 2a). Celkový objem mzdových prostředků se oproti stejnému období předchozího roku zvýšil o 6,7 %.

Mzdy a platy učitelů činily v roce 2005 celkem 69,5 % celkového objemu vyplacených mzdových prostředků v regionálním školství (zbytek, tj. 30,5 %, připadá na mzdy a platy ostatních pedagogických a nepedagogických pracovníků).

Tabulka 2a: Mzdové prostředky (bez OPPP/OON) vyplacené ve školství za rok 2005 (včetně soukromých a církevních škol a školských zařízení), za oba platové řády (zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě), bez zaměstnanců státní správy

	Mzdové prostředky v mil. Kč	% mzdových prostředků
CELKEM	61 310,7	100,0 %
Regionální školství	50 611,5	82,5 %
Veřejné vysoké školy včetně kolejí a menz, VŠZS, VŠLS, výzkumu a vývoje	10 461,6	17,1 %
Ostatní přímo řízené organizace – příspěvkové organizace a ostatní organizační složky státu (VSC Praha)	237,6	0,4 %

Pozn. VŠZS, VŠLS – vysokoškolské zemědělské statky, vysokoškolské lesní statky.
Údaje za oba platové řády, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě.
Mzdové prostředky za zaměstnance placené z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Regionální školství – školy a školská zařízení zřizované územním celkem, MŠMT, bývalé magistrátní školy HMP, církví, soukromníkem.

Za rok 2005 bylo ve školství celkem bez zaměstnanců státní správy vyplaceno (**pouze za platový řád zákon č. 143/92 Sb., o platu**) **47 993,2 mil. Kč na platy** (tabulka 2b). Z toho v regionálním školství bylo vyplaceno na platech **47 755,6 mil. Kč**.

Tabulka 2b: Mzdové prostředky (bez OPPP/OON) vyplacené ve školství za rok 2005, za platový řád - zákon č. 143/92 Sb., o platu, bez zaměstnanců státní správy

	Mzdové prostředky v mil. Kč	% mzdových prostředků
CELKEM	47 993,2	100,0 %
Regionální školství	47 755,6	99,5 %
Veřejné vysoké školy včetně kolejí a menz, VŠZS, VŠLS, výzkumu a vývoje	x	x
Ostatní přímo řízené organizace – příspěvkové organizace a ostatní organizační složky státu (VSC Praha)	237,6	0,5 %

Pozn. VŠZS, VŠLS – vysokoškolské zemědělské statky, vysokoškolské lesní statky.
Údaje za jeden platový řád, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu.

Mzdové prostředky za zaměstnance placené z prostředků státního rozpočtu, z fondu
odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Regionální školství – školy a školská zařízení zřizované územním celkem, MŠMT, bývalé
magistrátní školy HMP.

3. PRŮMĚRNÁ MĚSÍČNÍ MZDA/PLAT

Průměrná měsíční mzda/plat[3] zaměstnanců **ve školství celkem** bez zaměstnanců
státní správy (za oba platové řády) v roce 2005 činila **18 672 Kč**, což je o 7,5 % více, než
činila průměrná měsíční mzda ve stejném období předchozího roku (tabulka 3).

Zaměstnanci v regionálním školství (za oba platové řády) **pobírali** v roce 2005
v průměru **17 713 Kč**, **mzda/plat učitelů** v regionálním školství byla vyšší a činila **21 306
Kč**.

Nejvyšší průměrnou měsíční mzdu/plat ve školství bez zaměstnanců státní správy
pobírají pracovníci veřejných vysokých škol (25 267 Kč).

**Průměrný měsíční plat vynaložený na jednoho pracovníka ze státního rozpočtu za
školství celkem** bez zaměstnanců státní správy činil **17 690 Kč** (jedná se o pracovníky,
kteří jsou placeni ze státního rozpočtu a odměňování podle zákona č. 143/92 Sb., o
platu).[4]

Zaměstnanci v regionálním školství (placení ze státního rozpočtu, pouze za platový řád
zákon č. 143/92 Sb., o platu) **pobírali** v roce 2005 průměrný měsíční plat **17 681 Kč**.

Tabulka 3: Průměrná měsíční mzda/plat zaměstnanců ve školství za rok 2005 (ze
mzdových prostředků bez OPPP/OON, včetně soukromých a církevních škol a školských
zařízení), bez zaměstnanců státní správy

	Průměrná mzda – zaměstnanci odměňování podle zákona č. 1/92 Sb. a č. 143/92 Sb.	Průměrný plat – zaměstnanci odměňování podle zákona č. 143/92 Sb., o platu
CELKEM	18 672 Kč	17 690 Kč
Regionální školství	17 713 Kč	17 681 Kč
Veřejné vysoké školy vč. kolejí a menz, VŠZS, VŠLS, výzkumu a vývoje	25 267 Kč	odměňují podle zákona č. 1/92 Sb., o mzdě

Ostatní přímo řízené organizace – příspěvkové organizace a ostatní organizační složky státu (VSC Praha)	19 594 Kč	19 594 Kč
---	-----------	-----------

Pozn. VŠZS, VŠLS – vysokoškolské zemědělské statky, vysokoškolské lesní statky. Údaje v 1. sloupci: průměrná měsíční mzda za oba platové řády, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě. Zaměstnanci jsou placeni z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Údaje ve 2. sloupci: průměrná měsíční mzda pouze za jeden platový řád, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu. Zaměstnanci jsou placeni z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Regionální školství – školy a školská zařízení zřizované územním celkem, MŠMT, bývalé magistrátní školy HMP, církví, soukromíkem.

4. MZDA/PLAT UČITELŮ PODLE DRUHU A TYPU ŠKOLY

V roce 2005 pobírali v rámci regionálního školství (za oba platové řády) nejvyšší průměrnou mzdu/plat³ učitelé vyšších odborných škol (23 521 Kč - tabulka 4). Oproti stejnému období předchozího roku vzrostla mzda/plat učitelů v regionálním školství o 6,6 %, z toho nejvíce na speciálních školách (nárůst o 6,9 %), na základních školách (nárůst o 6,8 %), na středních odborných školách a konzervatořích (nárůst o 6,5 %), na MŠ (nárůst o 6,4 %), na gymnáziích a školách s rozšířenou výukou sportovního zaměření (nárůst o 6,2 %) a dále na vyšších odborných školách (nárůst o 6,0 %). Naopak nejméně na středních odborných učilištích včetně SPV (nárůst o 3,3 %) – jedná se o dopad zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů – mistři odborného výcviku byli zařazeni do kategorie učitel.

Údaje v následující tabulce (tabulka 4) vypovídají o celkové mzdě/platu ve všech školách a školských zařízeních bez ohledu na zřizovatele a bez ohledu na zákon, podle kterého organizace odměňují.

Tabulka 4: Průměrná měsíční mzda/plat^{5]} učitelů regionálního školství za rok 2005 (ze mzdových prostředků bez OPPP/OON, včetně soukromých a církevních škol a školských zařízení), za oba platové řády (zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě), bez zaměstnanců státní správy

Učitelé v regionálním školství	Průměrná mzda v roce 2005	rok 2005 / rok 2004
Učitelé v regionálním školství celkem	21 306 Kč	106,6%
Mateřské školy	17 191 Kč	106,4%
Základní školy	21 618 Kč	106,8%
Speciální školy celkem	22 543 Kč	106,9%
Střední školy celkem (bez VOŠ)	22 657 Kč	105,5%
Gymnázia a školy se sportovním zaměřením	22 789 Kč	106,2%
Střední odborné školy a konzervatoře	22 924 Kč	106,5%
Střední odborná učiliště včetně SPV	22 111 Kč	103,3%
Vyšší odborné školy	23 521 Kč	106,0%

Údaje za oba platové řády, tj. zákon č. 143/92 Sb., o platu, a zákon č. 1/92 Sb., o mzdě.

Průměrné mzdy/platy za zaměstnance placené z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

Regionální školství – školy a školská zařízení zřizované územním celkem, MŠMT, bývalé magistrátní školy HMP, církví, soukromíkem.

Podle kategorií **zaměstnanců** (placení ze státního rozpočtu) **veřejných vysokých škol celkem** (včetně kolejí a menz, bez VŠZS a VŠLS), tabulka 5, nejvyšší průměrné nominální měsíční mzdy v roce 2005 pobírají profesori a nejnižší průměrné nominální měsíční mzdy naopak pobírají pracovníci dělnických povolání. Po profesorech následují v sestupné řadě průměrné nominální měsíční mzdy v roce 2005 docentů, akademických pracovníků, vědeckých a akademických pracovníků, dále vědeckých, výzkumných a vývojových pracovníků, odborných asistentů, lektorů, THP, asistentů, obchodně provozních pracovníků a pracovníků dělnických povolání.

Podle kategorií **akademických** (pedagogických) **pracovníků veřejných vysokých škol** nejvyšší průměrné měsíční nominální mzdy v roce 2005 pobírají profesori a nejnižší průměrné nominální měsíční mzdy naopak pobírají asistenti.

Průměrná měsíční nominální mzda vědeckých a akademických pracovníků (placení ze státního rozpočtu) **veřejných vysokých škol celkem včetně kolejí a menz (bez VŠZS, VŠLS)** v roce 2005 činila 30 251 Kč, akademických pracovníků vysokých škol 30 463 Kč a vědeckých pracovníků, výzkumných a vývojových pracovníků 28 387 Kč. Ostatní kategorie zaměstnanců jsou uvedeny v tabulce 5.

Meziročně v roce 2005 oproti roku 2004 nejvíce vzrostly podle kategorií **akademických** (pedagogických) **pracovníků veřejných vysokých škol** průměrné měsíční nominální mzdy u lektorů (o 51,2 %), dále vzrostly např. u asistentů (o 15,8 %) atd. (viz tabulka 5).

Tabulka 5: Průměrná měsíční mzda zaměstnanců veřejných vysokých škol včetně kolejí a menz (bez VŠZS a VŠLS) podle kategorií zaměstnanců (zaměstnanci placení ze státního rozpočtu) za rok 2005 (ze mzdových prostředků bez OON), za platový řád (zákon č. 1/92 Sb., o mzdě)

Kategorie zaměstnanců státního rozpočtu veřejných vysokých škol	Průměrná mzda v roce 2005	rok 2005 / rok 2004
Vědečtí a akademičtí pracovníci	30 251 Kč	115,1%
Akademičtí pracovníci	30 463 Kč	115,1%
Profesoři	49 081 Kč	114,9%
Docenti	37 811 Kč	114,5%
Odborní asistenti	25 699 Kč	114,2%
Asistenti	20 721 Kč	115,8%
Lektoři	21 625 Kč	151,2%
Vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci	28 387 Kč	116,2%
Technicko-hospodářští pracovníci	21 242 Kč	111,5%
Pracovníci dělnických povolání	11 760 Kč	108,1%
Obchodně provozní pracovníci	12 361 Kč	107,0%

Údaje za jeden platový řád, tj. zákon č. 1/92 Sb., o mzdě.
Průměrné mzdy za zaměstnance placené z prostředků státního rozpočtu.

5. PRŮMĚRNÁ MĚSÍČNÍ MZDA/PLAT A JEJÍ MEZIROČNÍ RŮST

U zaměstnanců RgŠ celkem (školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji; platový řád zákon č. 143/92 Sb., o platu, zaměstnanci placení ze státního rozpočtu) za rok 2005 činil průměrný měsíční plat 17 741 Kč,

z toho: u učitelů RgŠ průměrný měsíční plat za rok 2005 činil 21 296 Kč,

z toho: učitelé ZŠ (bez ZŠ pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) 21 605 Kč,

učitelé SŠ (včetně VOŠ, bez SŠ a konzervatoří pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) 22 834 Kč.

U zaměstnanců veřejných VŠ celkem (platový řád zákon č. 1/92 Sb., o mzdě, zaměstnanci placení ze státního rozpočtu) průměrná měsíční mzda za rok 2005 činila 24 325 Kč, z toho akademičtí pracovníci veřejných VŠ pobírali v průměru 30 463 Kč.

Meziroční růst průměrné měsíční mzdy/platu zaměstnanců ve školství (bez zaměstnanců státní správy) činil 7,5 % (pro srovnání: ČSÚ vykazuje za dané období růst průměrné měsíční mzdy v odvětví vzdělávání[6] 5,9 %).

Průměrné měsíční mzdy/platy[7] zaměstnanců regionálního školství (zřizovatelé celkem) vzrostly v roce 2005 oproti stejnému období roku 2004 na 106,1 %, v tom:

- zaměstnanců škol a školských zařízení zřizovaných MŠMT, obcemi, kraji na 106,0 %,
- zaměstnanců na soukromých a církevních školách a školských zařízeních na 106,6 %.

Meziroční index růstu průměrné měsíční mzdy/platu zaměstnanců

- vysokých škol činí 113,7 %,
- ostatních přímo řízených organizací – příspěvkových organizací a ostatních organizačních složek státu (VSC Praha) činí 107,8 %.

Průměrné měsíční mzdy/platy[7] učitelů regionálního školství (zřizovatelé celkem) vzrostly v roce 2005 oproti stejnému období roku 2004 na 106,5 %.

6. INFLACE, NOMINÁLNÍ A REÁLNÉ MZDY/PLATY V ČR A VE ŠKOLSTVÍ

Meziroční míra inflace v roce 2005 proti roku 2004 byla 1,9 %.

Nominální měsíční mzdy/platy zaměstnanců regionálního školství placených ze státního rozpočtu, zaměstnanců veřejných vysokých škol, i v republikovém průměru, rostly v období roku 2002 – 2005 rychleji, než rostla inflace (index spotřebitelských cen v roce

2005, v cenách roku 2002 = 104,9 %).

Reálná měsíční mzda/plat (zaměstnanců regionálního školství placených ze státního rozpočtu; platový řád zákon č. 143/92 Sb., o platu; školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji) ve školství v období roku 2002 – 2005 rostla rychleji než reálná měsíční mzda v České republice (reálná měsíční mzda v ČR celkem od roku 2002 do roku 2005 vzrostla o 14,6 %) u zaměstnanců RgŠ celkem (za dané období vzrostla o 20,0 %), dále u učitelů RgŠ celkem (o 21,6 %), u učitelů základních škol (o 24,0 %) a u učitelů středních škol včetně VOŠ (o 14,8 %).

Rychleji než reálná měsíční mzda v České republice rostla reálná měsíční mzda (zaměstnanců placených ze státního rozpočtu; platový řád zákon č. 1/92 Sb., o mzdě) i u akademických pracovníků veřejných vysokých škol (v období roku 2002 – 2005 se zvýšila o 28,7 %) a u zaměstnanců veřejných vysokých škol celkem (o 30,4 %).

Pro porovnání uvádíme data ČSÚ: nominální hodnota průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice celkem (na přepočtené osoby) dosáhla v roce 2005 výše 19 631 Kč, z toho v nepodnikatelské sféře 20 055 Kč (v nepodnikatelské sféře byla mzda vyšší o 424 Kč než mzda v ČR celkem). Zaměstnanci v ČR celkem si tak za rok 2005 v průměru měsíčně vydělávali o 1 048 Kč více než ve stejném období roku 2004 (tj. meziročně nominálně o 5,6 % více, reálně o 3,7 %). Zaměstnancům v nepodnikatelské sféře se zvýšila za rok 2005 meziročně průměrná nominální mzda o 1 340 Kč (tj. meziročně nominálně o 7,2 %, reálně o 5,2 %).

Pod celorepublikovým průměrem se pohybuje za rok 2005 i odvětví vzdělávání s průměrnou nominální měsíční mzdou 18 843 Kč. U odvětví vzdělávání byl ale současně za rok 2005 zaznamenán 4. v pořadí nejvyšší relativní meziroční růst průměrné měsíční mzdy (přepočtené počty) ze všech 12 sekcí OKEČ, a to o 5,9 %, tj. o 1 046 Kč.

Porovnáváme-li průměrný měsíční plat ve školství s průměrnou mzdou všech zaměstnanců v celé ČR (zdroj dat ČSÚ) v roce 2005, průměrný měsíční plat **zaměstnanců regionálního školství celkem** (školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji; platový řád zákon č. 143/92 Sb.; zaměstnanci placení ze státního rozpočtu) za rok 2005 činil pouze **90,4 %** celorepublikového průměru.

Nad průměrnou republikovou mzdou se pohyboval plat učitelů RgŠ celkem, plat učitelů základních škol, plat učitelů středních škol včetně VOŠ (za rok 2005 např. učitelé středních škol včetně VOŠ dosahovali 116,3 % celorepublikové mzdy), dále i **mzda zaměstnanců veřejných vysokých škol a mzda akademických pracovníků veřejných vysokých škol** (za rok 2005 dosahovala např. mzda akademických pracovníků veřejných vysokých škol 155,2 % celorepublikové mzdy).

Použijeme-li ke srovnání mzdu v nepodnikatelské sféře, pohybovaly se za rok 2005 **mzdy/platy učitelů RgŠ celkem** (106,2 % celorepublikového průměru v nepodnikatelské sféře), **učitelů základních škol i učitelů středních škol včetně VOŠ, zaměstnanců veřejných vysokých škol i akademických pracovníků veřejných vysokých škol nad republikovým průměrem**. Pouze průměrné měsíční platy **zaměstnanců regionálního školství celkem** (školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji; platový řád zákon č. 143/92 Sb.; zaměstnanci placení ze státního rozpočtu) za rok 2005 dosáhly pouze **88,5 %** celorepublikového průměru v nepodnikatelské sféře.

[1] Jedná se o přepočtený počet, tedy o počet fyzických osob přepočtený na plný úvazek.

[2] Jedná se o mzdové prostředky (bez OON a OPPP), tedy o prostředky ze státního rozpočtu a prostředky z ostatních zdrojů (z jiné činnosti, z fondu odměn a z ostatních mimorozpočtových zdrojů, např. grantů, příspěvků a darů), bez zákonných odvodů.

[3] Jedná se o průměrnou měsíční mzdu/plat na přepočtený počet zaměstnanců počítanou z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci/ostatních osobních nákladů – tedy z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

[4] Tedy bez mezd zaměstnanců vysokých škol, soukromých a církevních škol a školských zařízení a dalších organizací, ve kterých zaměstnanci dostávají tzv. smluvní mzdu podle zákona č. 1/92 Sb., o mzdě.

[5] Jedná se o průměrnou měsíční mzdu/plat na přepočtený počet zaměstnanců počítanou z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci/ostatních osobních nákladů – tedy z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.

[6] Odvětví vzdělávání zahrnuje státní i soukromé vzdělávání všech typů, směřující převážně k přípravě na zaměstnání. Je zde zahrnuta i předškolní příprava, pokud se nejedná o týdenní mateřské školy, kde převládá složka sociální.

[7] Jedná se o průměrnou měsíční mzdu/plat na přepočtený počet zaměstnanců počítanou z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci/ostatních osobních nákladů – tedy z prostředků státního rozpočtu, z fondu odměn, z jiné činnosti a z ostatních zdrojů.